

Vztrajajmo!

Izredni časi so posegli tudi v naše vrste. Med naše delavce so posejali negotovost in nesigurnost za življenje. Nihče ne ve, kako se bo vse končalo.

Mnogi naši najboljši so bili poklicani nenadoma v službo domovine. Med njimi so bili in so predsedniki, blagajniki, tajniki in drugi delavni odborniki naših podružnic in naše centrale. Šli so brez godrnjanja, šli so, da doprinejo, če treba tudi najvišjo žrtev za narod in za domovino. Kakor kmet pusti razorano njivo, pripravljeno za setev, so tudi ti zapustili svoje delo v organizaciji, ko jih je najbolj potrebovala.

Naravno je, da take izredne prilike za čas ustavljajo razmah našega gibanja in da mnoge nastale vrzeli v organizaciji ni mogoče takoj izpopolniti. Naravno je tudi, da v času tako važnih odločitev za celi svet nekoliko stopi v ozadje zanimanje za sam strokovni pokret in da zato tudi delo zanj več ali manj trpi.

Bilo pa bi povsem napak, če bi nas veliki dogodki zunaj v svetu tako zmedli, da bi pred nevarnostjo viharjev nad lastno domovino popolnoma pozabili na svoje pokretaške dolžnosti. Pokret mora namreč ob vsakih prilikah in še tako izrednih razmerah obstati. Cilji našega gibanja — preureditev človeške družbe po načelih Evangelija in po navodilih Cerkve — stojijo visoko nad kakršnimikoli dogodki in naša dolžnost je, da jim z vsemi sredstvi pomagamo do zmage. Zdi se celo, da smo v teh izrednih razmerah dolžni svoje sile celo podvojiti, da bomo koncem izrednih razmer pripravljene za dejansko uveljavljanje svojih načel v praktičnem življenju. Takrat bo treba delati hitro in s polno paro, da bo družba urejevana v smislu krščanske pravičnosti na stanovskih temeljih.

Kjerkoli zato v organizaciji nastane kakav vrzel, kjerkoli kak odbornik zapusti svoje mesto, je treba, da njegove naloge prevzame takoj drugi, ki ga domovina še ni izrgala njegovim vsakodnevnim skrbem in njegovemu običajnemu delu. Sebi samemu, slovenskemu delavskemu stanu, pa zlasti tem, ki so pod silo razmer zapustili svoje organizacijsko delo, smo dolžni, da njihovo nesebično delo za pokret in za organizacijo stanu nadomestimo.

Centralna pisarna bo svojo funkcijo vršila v vsakem slučaju v nezmanjšani meri, enako naj delajo tudi naše podružnice. Odbori naj se redno, še pogosteje sestajajo v sejah in posvetujejo o delu za dobrobit članstva in za razmah organizacije.

Pazijo naj, da izrednih razmer razni ne-socialni delodajalci ne bodo izkoriščali na škodo delavstva za svoj osebni profit. Čim tesnejši naj bo tudi osebnostni stik med odborniki organizacije in med njenim članstvom. Vse, kar zadeva življenje delavcev, mora zanimati odbornika organizacije in o vsaki važni stvari je treba obveščati centralo, da more na osnovi gotovih podatkov in zbranega materiala štiti interese delavstva v posameznih slučajih in tudi v celoti.

Nič torej ne omahujmo, nič se ne pustimo begati, ampak vztrajajmo delajmo naprej za svojo stvar za našo končno zmago. Sredi zmede visoko držimo svojo organizacijo in svoj program. Kadar bo zmeda ponehovala, bo samo v našem programu znamenje trajne zmage in pravičnega reda. Bodimo pravi organizacijski vojaki, dobri vojaki, ki se izkažejo prav šele sredi viharjev.

Vsa zborovanja prepovedana

Na podlagi §§ 66. do 69. zakona o notranji upravi je izdan ukaz o začasnih prepovedi zborovanj in skupščin.

1. Prepovedana so zborovanja, manifestacije, javni sprevodi in skupščine, ki nimajo verskega značaja. Prepoved velja do nadaljnjega ukaza. Ta prepoved se ne nanaša na gledališke in kinematografske predstave, koncerte in plesne ter slične zabavne prireditve.

2. Osebe, ki se udeležujejo prireditve, ki so označene v prvi točki tega ukaza, bodo kaznovane s kaznjico 10 do 1500 din, v primeru neplačila denarne kazni v določenem roku pa bodo kaznovane z zaporom od enega do 30 dni.

Nepotrebni tujei

Nedavno smo čitali v dnevnem časopisu poročilo o narodnostnih razmerah v mariborskih tovarnah. Mi smo o tem že opetovano poročali. Na naši domači zemlji po mnogih obratih našemu človeku kot nekdanji valpet gospodari tujec in ga radi njegove narodnosti psuje in ponižuje.

To ni samo v Mariboru, to se dogaja nasprotno po vseh krajih Slovenije, kjer inozemski kapitalist po svojih dobro plačanih pomagačih istotako tuje krvi izmoggava naše delavno ljudstvo. Po 20 letih obstoja samostojne narodne države se to sliši nekam neverjetno, a je na žalost le vse preveč resnično.

Premehki smo, preveč popustljivi in zato prenašamo ta sramotni jarem do današnjih dni. Le sem in tja kako preveč očitno grobo žalitev ožigosa časopisje. Le tu in tam posameznik išče zadoščanja pred sodiščem, kjer priče neizpodbitno dokazujejo ponavljanje nešteti slučajev, da je tujec sramotno žalil našega človeka in ga vrhu tega končno vrgel še na cesto.

V naši lepi zemlji, med našim pridnim narodom se je tekom desetletij priželo na naše narodno telo toliko tujerodnih pijavk, da je skrajni čas, da se jih znebimo. To je prava peta kolona sovražnikov, ki nam ni nevarna samo v časih raznih mednarodnih obra-

čunov, ampak ki stalno izpodjeda naše zdrave narodne temelje.

Žal nam je, da naše narodnostno stališče ni našlo vedno polnega razumevanja v vsej naši javnosti in da so nas zaradi njega v svojem internacionalnem navdušenju direktno napadali naši marksisti. Še bolj žal nam je, da naša Delavska zbornica, ki ima končno vsodlojučno besedo pri zaposlovanju tujcev na vse to ni polagala niti najmanjše važnosti. Pristajala je naša Delavska zbornica pod vodstvom naših marksistov na brezštevilna dovoljevanja zaposlovanja tujcev in o njih sploh ni vodila nobene evidence. Ko je sedanja uprava Delavske zbornice zbornico prevzela, je ugotovila veliko brezbriznost prejšnjih uprav za to našo važno narodnostno vprašanje. Nikjer ni nobenega seznama, nikjer ni tozadevno skrbno urejenega arhiva, nikjer ni nobene statistike zaposlenih tujcev in nikjer nobene kontrole po njihovem ravnanju in gibanju. Za internacionaliste to seveda, vse tako kaže, pač ni bilo važno. Važno pa je in mora biti za nas.

Zveza združenih delavcev, ki itak daje pobudo in smer sedanji upravi zbornice je zato z dopisom od 25. 4. 1940. zaprosila Delavsko zbornico za preukrenitev starega ravnanja v tej zadevi sledeče:

Po razsodbi

V zadnji številki smo prinesli ponatis »Škofijskega lista« o odločitvi duhovskega zborovanja glede naših strokovnih organizacij.

Zgodilo se je to, kar se je končno moralo. Nas veseli ta odločitev, ker nam končno z najbolj merodajnega foruma prinaša priznanje, da smo imeli prav, ko smo svojo organizacijo ustanovili v obrambo krščanskih načel v strokovnem gibanju. Zlasti nas pa še posebno veseli priznanje, da smo od početka dalje organizacijsko prav hodili, da je mogla zbrana duhovščina vsemu vernemu slovenskemu delavstvu soglasno priporočiti, naj se poslej organizira v ZZZD.

Mi prav dobro vemo, da mnogi, ki jih je duh časa že preveč zastrupil in od žive zveze s Cerkvijo oddvojil, ne bodo hoteli poslušati tega priporočila. Na našo veliko žalost bodo zakrknili svoja sreča in se povabili svojih dušnih pastirjev ne bodo odzvali. Tam ohranimo tovariško ljubezen in prosimo zanje v svojih molitvah. Naj jih Bog razsvetli s svojo milostjo in s svojo lučjo in naj jih privede k spoznanju resnice.

Oočitov duhovnikov - dušnih pastirjev pod škofovim vodstvom — pa na drugi strani poudarja, da je v vrstah JSZ bilo brezdomno mnogo dobrih kristjanov. Ti so tako morali čutiti v svojih srech do te odločitve radi razcepljenosti in krščanskih delavskih vrstah trpko bridkost. Ti morajo čutiti edinost s Cerkvijo in bodo prej ali slej sledili glasu svojih pastirjev. Prišli bodo v našo organizacijo in vanjo prinesli svojo ljubezen do delavstva in do organizacije. O teh smo že enkrat pisali. Danes znova poudarjamo: Sprejmimo jih povsod z dobroto in z ljubeznijo.

Povsem napak bi bilo, če bi kdor koli med nami ravnal tako, kakor da se gremo zmagovalce in poražene. Zmagali nismo mi in nikogar nismo porazili. Zmagala je le jasnost v katoliških načelih in o njihovi prilago-

ditvi na javno življenje. Naša naloga je samo to, da temu jasnemu spoznanju skušamo povsod utirati pot in da jih čim več pridobimo, da gredo z nami za dosledno ravnanje po takem spoznanju. Nenehoma si zato prizadevajmo z vsem svojim ravnanjem in obnašanjem, da bomo tovariše z osebnim zgledom pridobivali za svojo organizacijo in s tem tudi za Cerkev in za Kristusa. Prosimo sami Očeta Luči, da nam razsvetli našo pot, da bomo mogli tiste, ki doslej niso šli z nami, zvaбити na to pot. Prepričani smo namreč, da je v mnogih želja, da bi hodili v božji svetlobi. Bodimo jim zato dobri tovariši, iskreni prijatelji, pripravljene na žrtve za naše geslo: Bog, stan, narod!

Stavbinskemu delavstvu

Pet mesecev so se vlekle pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe in za zvišanje delavskih plač v stavbni stroki. Pet mesecev je stavbno delavstvo pričakovalo, da mu bodo plače zvišane v sorazmerju s poraslo draginjo. Skoraj pol leta so stavbni podjetniki zavlačevali rešitev tega vprašanja, ki je za stavbinsko delavstvo življenjskega pomena.

Medtem so verižniki in špekulanti neprestano navijali cene življenjskih potrebščin, predvsem onih, katere pretežno kupuje delovno ljudstvo. Z dneva v dan pada vrednost delavskih zaslužkov, z dneva v dan stavbinski delavec težje živi.

Delavske strokovne organizacije so prvotno stavile podjetnikom predlog za 20% zvišanje delavskih plač. Ta zahteva je bila več ko skromna. Sami podjetniki so morali priznati, da ni pretirana, saj so se že do takrat (v marcu t. l.) dvignile cene najvažnejših življenjskih potrebščin za nad 30%.

Nato so podjetniki sami predlagali, da naj bi se uvedla enotna draginjska doklada, za vse delavce enaka. Delavske strokovne organizacije so zatem spremenile svojo prvotno zahtevo in stavile predlog, da naj vsaki delavec dobi najmanj 1 dinar poviška na uro.

Na ta predlog so podjetniki ponudili

Delavska zbornica

Ljubljana.

Iz mnogih obratov dobivamo poročila naših organizacij, da so po njih nameščeni brez vsake stvarne potrebe inozemski strokovnjaki kot neobhodno potrebni. Poročila zatrjujejo, da imamo neštetokrat za ta dela na razpolago svoje domače strokovnjake, ki pa morajo žal opravljati posle nižjih vrst samo zato, da se inozemcem omogoči gibanje v naši državi in boljši kos kruha.

Mnoga podjetja, ki imajo take moči zaposlene, se prav nič ne trudijo, da bi v določenem roku poskrbele za izučenje lastnih narodnih moči. Zlasti je to občutljivo tam, kjer inozemci ne smatrajo niti za potrebno, da bi se priučili našega narodnega jezika in so tako naši ljudje prisiljeni, da njim na ljubo govorijo v tujem jeziku in pred njimi tako ponižujejo svoj lastni narod in svojo lastno narodno zavest.

Smatramo, da bi bilo izredno koristno tako z gospodarskega varstva našega človeka kakor tudi z narodno-obrambnega stališča, da Delavska zbornica kot uradni zastopnik vsega delavstva uvede nad zaposlitvijo inozemcev v naši banovini čim popolnejšo kontrolo. Delavska zbornica naj bi po možnosti zbrala tozadeven material ter iniciativno skrbela za to, da na vsa važnejša mesta po različnih obratih čimprej pridejo ljudje z našim državljanstvom in z našo narodnostjo.

Prepričani smo, da je uprava Delavske zbornice z nami istega mnenja in jo zato prosimo, da enemu svojim referentov naloži nalogo, da zbira tozadevne podatke ter vodi potem poseben referat ter tako daje iniciativo za narodnostno osamosvojitve podjetništva na teritoriju Slovenije.

Bog živi!

Prepričani smo, da je z narodnostnega stališča za naše delavstvo naš predlog zadosti utemeljen. V njem je postavljena samo skromna zahteva vsega poštenega slovenskega delavstva. Z uresničenjem tega predloga bo Delavska zbornica popravila zopet en neodpustljiv greh prejšnje marksistične uprave.

Nepotrebni tujei naj gredo!

25 par za zidarje in tesarje, ter 50 par za pomožne delavce poviška na uro. Na zadnji razpravi so podjetniki ta predlog toliko spremenili, da so bili pripravljene tudi zidarjem in tesarjem dati 50 par, ter pomožnim delavcem v I. mezdne razredu 65 par poviška. K tej ponudbi podjetniki pripominjajo, da je zadnja.

Podjetniki se izgovarjajo, da večjega poviška mezd ne prenese naše gospodarstvo. To je njihova običajna fraza, ki so jo uporabljali na vseh dosedanjih pogajanjih od leta 1936 dalje. Resnica je pa sledeča:

1. Podjetniki ne riskirajo ničesar pri zvišanju plač, ker so se zoper takšen riziko pogodbeno zavarovali pri gradbenih gospodarjih.

2. Znani so slučajji, ko si je podjetnik od »zaslužka« ene same stavbe nabavil avtomobil, od druge stroj visoke vrednosti, od tretje posestvo itd. To je zadosten dokaz, da podjetniki prav dobro zaslužijo.

3. Za banovinska javna dela je banska uprava dala zagotovilo, da je pripravljena zvišati plače do 75 par na uro. Kljub temu podjetniki trdovratno odklanjajo takšen povišek, čeprav bi niti ena sama para ne šla iz njihovega žepa.

(Nadaljev. na 2. str.!)

Stavbinkemu delavstvu

(Nadaljev. s 1. str.!)

Vemo, da so podjetniki pri prevzemu stavbnih del že vračunali višje delavske mezde. Ker pa nočejo zvišati plač, ostane to v njihovih žepih. Na ta način beda in pomanjkanje.

Zakaj so letos stavbni podjetniki tako trdovratni?

Zato, ker so dobro organizirani in ker mislijo, da je stavbinko delavstvo premalo organizirano, premalo enotno in sposobno, da bi šlo v borbo za svoje zahteve.

STAVBINSKI DELAVCI, ZIDARJI, TESARJI!

Delavske strokovne organizacije so storile, kar je bilo v njihovi moči, da bi brez ostrejših sporov dosegle vsaj približno odgovarjajoče zvišanje vaših plač. Upoštevale so vse težkoče in okoliščine, ki jih je bilo mogoče upoštevati. Če tega niso dosegle za zeleno mizo ni njihova krivda, ampak izključno krivda stavbnih podjetnikov. Pogajanja so končana in sedaj boste govorili vi!

Danes boste glasovali, ali gremo v borbo za poštene zadostne plače, za take kakršne zahtevajo sedanje razmere, ali pa sprejmete ponudbo podjetnikov za 50 in 65 par poviška. Te dve poti obstojajo, drugih ni.

Glasovanje je tajno. Glasujte vsi po svojem svobodnem preudarku! — Zavedajte se velikega pomena vaše odločitve! Bodite enotni!

Ljubljana, 20. maja 1940.
Savez gradjevinskih radnika Jugoslavije
Jugoslovanska strokovna zveza

Zveza združenih delavcev
Narodna strokovna zveza

Ob zaključku lista smo bili obveščeni, da je v Ljubljani okoli 90% stavbinkskega delavstva glasovalo za stavko.

Vsa nadaljna navodila bodo stavbinci prejeli potom letaka, ki ga bodo izdale strokovne organizacije.

Delavske razmere v Slovenski krajini

Menda nikjer v ostali Sloveniji niso razmere delavcev tako slabe, kot ravno pri nas. Povsod so kolikor toliko urejeni odnosi med delodajalcem in delavcem ravno pri nas je še to nerešeno. Čas bi bil, da bi tudi naš delavec in naša delavka prišla do plačila, katero mu pripada po vsej pravici. Sicer se je zadnje čase to pereče vprašanje začelo reševati, vendar pa ne v vseh področjih dela.

NAŠE PTICE SELIVKE

Slovenska krajina je s svojim prepo-gosto naseljenim prebivalstvom (saj pride na 1 km² približno 105 ljudi), zelo siromašna. In tako so naši revni ljudje primorani, da si z delom zaslužijo potreben kruh ter druge potrebščine. To jim je pa omogočeno s tem, da gredo po svetu iskati dela. In tako leto za letom odhajajo naši ljudje, posebno mladina, v tujino. Nekoliko jih tudi doma dobi dela, vendar pa to ni mogoče za vse. Tako imamo okrog 14.000 samo sezonskih delavcev, ki so čez leto odhajali v Francijo, Nemčijo in na državna posestva v državi. Teh sezonskih delavcev imamo največ. Ti so kakor ptice selivke, spomladi odhajajo, na zimo se vračajo, prezimijo pod domačo streho, nato pa ko sneg skopni, spet skrb, kje dobiti delo. Leto za letom odhajajo in se vračajo. Mnogi pa ostanejo v tujini z nado, da jim bo tam bolje in da jim bo tujina dala lepše življenje. Zato lahko rečemo, da so za naš narod izgubljeni, če ne bo domovina držala z njimi potrebne stike.

DOMA PA BEDA...

So to poljedeljski delavci in zato tudi samo čez leto dobio delo. Malo je pa takih, ki bi tudi čez zimo ostali pri delu. Tako imamo pri nas največ poljedeljskega delavstva. Ko smo že omenili, hodijo

na sezonsko delo v tujino. Ti imajo še dober zaslužek. Slabše pa je z onimi, ki ne morejo v tujino, ali niso prišli na vrsto, ali jim pa zdravje ne dopušča. Zato si iščejo dela doma in to pri premožnejših kmetih. Oni hodijo na dnevno delo, katero pa je precej slabo plačano. Saj se dogaja, da se mora pri lastni hrani po 12 ur na dan delati za borih 8—12.—din. Naš delavec je priden in skrben. Vesel je da dobi delo, pa četudi za tako skromno hrano, samo da si prisluži par dinarjev.

Za poljedeljske delavce obstoja v Soboti organizacija »Zveza poljedeljskih delavcev«. Vendar pa ta skrbi predvsem za one delavce, ki gredo na sezonsko delo v tujino ali pa v domači državi. Potrebni pa so zaščite tudi oni poljedeljski delavci, ki doma delajo po kmetijah, da bi tudi oni bili plačani, kakor se spodobi. Nadalje in to čim prej je potrebno, izvesti varovanje za starost, za slučaj onemoglosti in podobno. Dobro bi bilo tudi če se seveda to da izpeljati, da bi delavci, ki čez leto plačujejo v bolniško blagajno tudi pozimi za slučaj bolezni imeli na razpolago zdravnika in zdravila. Ker delavec mora čez celo leto plačevati mu mogoče ta čas ni nič, se pa naleže kake bolezni ravno proti koncu svojega bivanja v tujini oz. na delu, se vrne domov, doma zbolí in se mora s svojim denarjem zdraviti. Prej pa je celo leto plačeval tako rekoč zastoj ko nima takrat ko je potreben.

TREBA JE DOMAČEGA KRUHA

Zadnja leta se je pa tudi izseljevanje tako razširilo, da je postalo že nekako nalezljiva bolezen, ki se prime vsakega in to če je potreben ali ne. Zato je pa potrebno, da se izseljevanje čim bolj omeji, da gredo v tujino samo tisti, ki so res prav nujno potrebni. Poskrbeti jim je treba delo in poštenega zaslužka doma. Potrebno je začeti z javnimi deli, kakor regulacijo rek in potokov, gradnja cest, ki so pri nas v Slovenski krajini že prav nujno potrebna. Naj se izvede elektrifikacija naših rajev, kakor se je to že začelo drugod po Sloveniji in kar je važen

predpogoj za naselitev industrije. Je pri nas tudi mnogo milijonarjev, ki so si nakopičili svoje premoženje iz žuljev našega ljudstva in tukaj naj bi oblast preskrbela, da se ta kapital, ki zdaj leži mrtev po raznih bankah in to tudi po inozemskih investira v razna podjetja in industrijo. Tako bi lahko zaposlili naše delavce doma. Zdaj gredo v tujino zdravi in veseli in zidajo gradove v oblake, a vrača se jih večinoma razočaranih. V tujino so šli zdravi in močni, a tujina jih izmožga do skrajnosti in nam jih vrne oslabele in onemogle. Domov pridejo samo umreti. Pa tudi v moralnem in nacionalnem oziru zelo kvarno vpliva izseljevanje na naš narod. Tako se odtujujejo od domovine. Izgubljajo narodno zavednost in to je ena najbolj sramežljiva rana našega izseljevanja, ki se ne da z zaslužkom izseljencev na noben način nadomestiti. Res je, da izseljenci precej prinesejo ampak zelo malo tega zaslužka se vložijo za napredek našega gospodarstva. Največ imajo od tega koristi par trgovcev in nekaj gostilničarjev in par gospodov, ki iz lastnih interesov propagirajo izseljevanje. Naloga in dolžnost nas vseh je torej, da gledamo na to, da se izseljevanje čim bolj omeji in da dobijo naši delavci pošten zaslužek.

Industrijskega delavstva je pri nas razmeroma malo, ker je industrija bolj slabo razvita. Imamo dve tovarni perila, tovarno mesnih izdelkov, tovarno dežnikov in pletenin ter dve opekarni, ki so pa vse bolj majhnega obsega. Razmere v teh podjetjih so za silo urejene. Tukaj med tem delavstvom je začela delovati Zveza združenih delavcev, ki je že v kratkem času svojega delovanja dosegla lepe uspehe. Vendar tudi tukaj gotovim ljudem ne gre v glavo, zakaj se delavec bori za svoje pravice. Po njihovem mnenju naj delavec samo dela in naj je njihov suženj, da si oni iz žuljev delavcev čim bolj napolnijo svoje nenasične žepce. Vsem tem gospodom pa povemo, da se je tudi v našem delavstvu vzbudila zavest, četudi že bolj pozno kakor drugod, da gremo z združenimi močmi v borbo za svoje pravice in obstanek.

Odredba

Na podlagi čl. 2., odst. 1. in 2., uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu določam za gostinska podjetja po § 76. zakona o obrtih sledeče minimalne mezde na ozemlju dravske banovine.

Člen 1.

1. V gostinski podjetjih zaposleno pomožno osebje se ne glede na spol razdeljuje glede določitve minimalnih mezd v 2. kategoriji, in sicer:

- a) v kvalificirano pomožno osebje;
- b) v nekvalificirano pomožno osebje.

2. V kategorijo kvalificiranega pomožnega osebja po tej uredbi spadajo ne glede na spol:

- a) pomožno osebje s predpisano strokovno izobrazbo po čl. 2. uredbi o pomožnem osebju v gostinskih obratih z dne 11. maja 1937. (»Služb. list« z dne 16. junija 1937., št. 325-48) in pomožno osebje z izpitom po toč. 3. čl. 17. iste uredbe;
- b) pomožno osebje, ki sicer nima izobrazbe po toč. a), ki pa dokaže, da ima najmanj 4 leta zaposlitve pri kvalificiranih delih v gostinskih podjetjih ter opravljen izpit po toč. 3. čl. 17. iste uredbe. Dokler ne izpolni tega pogoja, spada glede določitve minimalne mezde v kategorijo nekvalificiranega pomožnega osebja.

3. Za kvalificirana dela v smislu tega člena veljajo dela, ki jih opravljajo:

1. upravitelj hotela (čl. 2., toč. 2., uredba o pomožnem osebju v gostinskih obratih);
2. plačilni natakar;
3. natakar;
4. portir v hotelih;
5. kuhar in slaščičar.

4. Vse ostalo pomožno osebje spada v kategorijo nekvalificiranega pomožnega osebja.

5. Za učence ne veljajo minimalne mezde, temveč se bo odškodnina za učence predpisala kasneje, v kolikor ne bo predpisana zanje odškodnina po § 267. zakona o obrtih.

Člen 2.

1. Višina minimalne mezde se odreja z upoštevanjem kraja zaposlitve in kategorije podjetja.

a) V prvo skupino krajev spadajo: Ljubljana, Maribor, Celje, Bled, Rogaška Slatina, Slatina Radenci, Rimske Toplice, Dobrna, Bohinjsko jezero, Gozd-Martuljek, Laško, Kranjska gora.

Vsi ostali kraji spadajo v drugo skupino.

b) V prvo kategorijo podjetij spadajo: hoteli, restavracije, kavarnarje in penziji.

Vsa ostala gostinska podjetja iz § 76. zakona o obrtih spadajo v drugo kategorijo.

Člen 3.

Kvalificirano pom. osebje	Kraji I. skupine: Kraji II. sk.	
	Podjetja	Podjetja
	3.75	3.25
Nekvalificirano pom. osebje	3.—	2.50
		2.50

2. Za osebje, ki dobiva plačo mesečno, se določa mesečna plača s 25 dnevnimi plačami.

3. Pri preračunavanju službenih prejemkov v naravi se zaračunava:

- a) v podjetjih I. kategorije vrednost hrane z 12.—din in vrednost stanovanja z 3.—din na dan;
- b) v podjetjih II. kategorije vrednost hrane z 10.—din in vrednost stanovanja z 2.—din na dan.

Osebje, ki ima pri podjetju dogovorjeno hrano, ima pravico na hrano za vse dni v mesecu. Delodajalec, ki ne daje svojemu pomožnemu osebju hrane za vse dni v mesecu, mora izplačati odškodnino za nepodeljeno hrano v denarju.

Člen 4.

1. Lastniki gostinskih podjetij, v katerih je uvedena obvezna nagrada za postrežnino v smislu čl. 5. uredbi o pomožnem osebju v gostinskih obratih, in lastniki kavarnarjev morajo zaposlenemu kvalificiranemu osebju poleg hrane mesto minimalne mezde iz čl. 3. te uredbe izplačevati pavšal 250.—din mesečno.

2. V podjetjih, kjer je uvedena ta obvezna nagrada za postrežnino, se izplača ta pavšal, ako dohodek iz obvezne postrežnine ne presega 1000.—din mesečno. Ako pa znaša dohodek iz obvezne postrežnine nad 1000.—din pa do 1250.—din mesečno, se izplača pavšal le v tisti višini, da dosežeta obvezna postrežnina in pavšal skupaj 1250.—din. Lastniki kavarnarjev, v katerih ni uvedena obvezna postrežnina, pa morajo plačati pavšal v viš. 250.—din mesečno.

3. Lastniki gostinskih podjetij, v katerih ni uvedena obvezna postrežnina, smejo na račun obvezne postrežnine odtegniti 25% v čl. 3. te uredbe določene minimalne mezde, a to le tistemu osebju, ki dobi neobvezno postrežnino.

4. V podjetjih, kjer so že pred uveljavljenjem te uredbe obstajali za pomožno osebje višji pavšali, ostanejo ti tudi za bodoče neokrnjeni.

Člen 5.

S to odredbo predpisane minimalne mezde ne veljajo:

1. za kvalificirano in nekvalificirano pomožno osebje, zaposleno v podjetjih II. kategorije v krajih II. skupine;
2. za kvalificirano in nekvalificirano po-

Postojanka za postojanko

KOVINARJI V ZZZ

Podružnica ZZZ v Mariboru stalno napreduje. Predrla je tudi v dosedaj skoraj največje marksistično gnezdo v tovarni Kovina d. d. na Teznu, kjer je delavstvo uvidelo, da je marksizem za naše slovensko delavstvo največje zlo. Kljub vsemu terorju katerega izvajajo marksistični vodje z raznimi grožnjami in obrekovanji napram naši organizaciji, se delavstvo trumoma oklepa naše organizacije ker se je prepričalo, da se naša slovenska katoliška organizacija bori na vseh poljih, da pribori delavstvu tiste pravice, ki mu pripadajo. Zavedno slovensko delavstvo je s tem pokazalo propagandistom Marxove teorije hrbet, ker se ne pusti več od njih terorizirati in igrati njim lutke, kajti časi v katerih so vihteli razni marksistični voditelji bič nad našim delavstvom so minili. Res je še peščica slovenskega delavstva, ki še slepo sledi raznim intrigam marksistov, vendar je to tako malenkostno število, da je o tem škoda zgubljeni besedi.

Delavstvu katero je že uvidelo, da je njihova rešitev edinole v naši čisto slovenski organizaciji pa kličemo: Naprej po začrtani poti, neozirajte se ne levo ne desno, kajti prepričani ste lahko, da Vas bo organizacija Zveze združenih delavcev ščitila povsod kjerkoli bo to potrebno. Onim malodušnežem pa, ki bi sicer radi pristopili v naše vrste pa imajo pred nekemu gotov strah, povejte, da je naša organizacija danes tako močna, da ima veliki vpliv bodisi pri oblastih, kakor tudi pri delodajalcih samih.

VAJENCI V ZZZ

Ker je v Mariboru in njega bližnji okolici veliko število vajencev, je naša organizacija Zveze združenih delavcev ustano-

možno osebje, ki prevzame obratovanje na račun proti odškodnini od iztočene pijače, prodanih jedil itd.;

3. za kvalificirano pomožno osebje, ki izvršuje obratovanje kot poslovođa;

4. za tiste plačilne natakarje in upravitelje hotela, katerih službeno razmerje je urejeno s posebno pogodbo.

Člen 6.

Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenem listu kr. banske uprave dravske banovine«.

Kralj. banska uprava dravske banovine.
V Ljubljani, dne 4. maja 1940.

Ban:

Dr. Natlačen, s. r.

vila mladinski odsek, v katerem bodo zastopani izključno sami vajenci, katerim se bo na sestankih nudila prilika, da se seznanijo z življenjsko borbo in bodo pozneje kot pomočniki in eventualno kot mojstri podkovani v vseh socialnih vprašanjih. Pozivamo zato vse vajence v Mariboru in okolici, da se včlanijo v naši organizaciji, kajti edino pri nas si bodo pridobili znanja, katera bodo v nadaljnjem življenju vedno rabili.

STOPITE V NAŠE VRSTE VSI!

Z ponosom lahko trdimo, da smo ustvarili za slovenskega delavca že veliko dobrin, zato pozivamo vse slovenske delavce kateri še niso organizirani v naši slovenski katoliški organizaciji, da pristopijo v naše vrste, kajti s tem bodo ustvarili sebi kakor tudi svojim tovarišem lepše čase, kot so jih imeli zdaj, ko so slepo sledili drugim organizacijam, katere so jih takorekoč imele samo zato, da so si gotove osebe ustvarile udobno življenje.

Delavci: Vaša bodočnost je v vrstah slovenske katoliške organizacije Zveze združenih delavcev, zato še vsi kateri niste člani iste pristopite, kajti čim več nas bo, tem lažje bomo dosegli naš cilj.

Naš prijatelj častni kanonik

Ljubljanski knezoškof dr. Gregorij Rožman je imenoval za častna kanonika ljubljanskega stolnega kapitlja rednega profesorja ljubljanskega vseučilišča g. dr. Andreja Snoja in dekana ljubljanske okolice ter župnika v Št. Vidu nad Ljubljano g. Valentina Zabreta. Iskreno čestitamo!

Razglas

Uprava vojnotehničnega zavoda v Krajujevcu nas je z dopisom št. 10762 od 11. 5. 1940 obvestila, da rabi sledeče kvalificirane delavce:

- 150 ključavničarjev,
- 150 preciznih strugarjev,
- 10 mehanikov,
- 10 električarjev,
- 6 motorovodij, od teh dva za Dieselmotorje.

Pogoji za sprejem odnosno vlaganje prošnje so isti, kakor smo jih že sporočili z razglasom od 21. III. 1940. Zadnji rok za vložitev prošnje je 31. maja 1940.

Opozorjamo na ta razpis naše člane, ki naj se v svojih prošnjah sklicujejo na odlok št. 10672 od 11. V. 1940.

Naša borba - naša rast

Maribor

Naša podružnica ZZD v Mariboru se prav lepo razvija in je postala tako tudi že najmočnejša strokovna organizacija v Mariboru. Vsaki dan pa pristopajo novi člani iz vrst tovarniškega delavstva in tudi stavbinci imajo že zelo močno skupino. Delavstvo je vendar izpregledalo, da vodi naša organizacija najbolj pošteno borbo za izboljšanje njihovega položaja in da ji gredo pri njenih stvarnih zahtevah vsi faktorji na roko.

Danes menda ni več obrata v Mariboru, katerega delavci ne bi bili organizirani v ZZD in tako smo prodrli v zadnjem času tudi v prej zelo trdne marksistične trdnjave. V tovarni Kovina d. d. na Teznu so n. pr. organizirani pri SMRJ le štirje delavci, medtem ko jih je pri nas že okrog 50. Ravnotako pri Splošni stavbeni družbi itd. Radi tega je tudi upravičena zahteva podružnice ZZD v Mariboru, da ji Delavska zbornica podeli večje prostore, ker so nam sedanji veliko premajhni, ali pa se naj zamenjajo prostori z drugo strokovno organizacijo, ki nima toliko članstva in takih prostorov ne potrebuje. Kako močna je naša organizacija smo hoteli dokazati na velikem delavskem zborovanju, ki bi se imelo vršiti v nedeljo dne 26. maja, ki pa bo sedaj radi prepovedi oblasti radi trenutnih razmer odpadlo. Zato pozivamo vse naše članstvo naj stoji trdno na braniku za naše ideale in načela ter naj se ne da begati od naših nasprotnikov, ki nikomur pomagati ne morejo.

Zavedajmo se, da smo člani narodne in kotoliške organizacije, kar izpričujejo tudi v javnem in zasebnem življenju.

Ako bomo hodili torej po tej poti, uspehi ne bodo izostali in naša zmaga bo še veličastnejša.

Rogaška Slatina

Podružnica ZZD pri nas zelo lepo napreduje in vedno pridobiva na številni moči. Vedno pristopajo nove članice in člani, ki se danes več ne ustrašijo nobenih groženj, saj imamo po zakonu tudi mi pravico združevanja in nas radi tega nihče ne sme preganjati, niti odpustiti iz službe. V nedeljo smo na našem sestanku javno izjavili, da naša organizacija ZZD nima nikakega namena ustvarjati nezadovoljstva ali kake druge spore med delodajalci in delavci, nasprotno. Ona ima celo interes, da živijo delavci s svojimi delodajalci v najlepši harmoniji in sožitju, nikakor pa se ne more odreči zaščiti delavstva in pa pravicam, ki jim po božji postavi in zakonu gredo. Čeravno se je pri nas govorilo, da sta bili pri nas že dve organizaciji razbiti in se govori, da je sedaj na vrsti še naša, moramo vsem tem odgovoriti, da se pač zelo motijo. Naše članstvo je dovolj narodno zavedno, da tega nikdar ne bo dopustilo in se predobro zaveda, da je edino naša ZZD upravičena, da izvršuje oporoke velikega delavskega borca pokojnega dr. Janeza Ev. Kreka, katerega delovanje v korist delavstva bo popisano v zgodovini slovenskega naroda z zlatimi črkami. Radi tega se nam danes ni treba bati nikogar, saj so prijatelji našega slovenskega katoliškega delavskega pokreta najvišji predstavniki slovenskega naroda in države.

Murska Sobota

V nedeljo dne 19. maja je imela naša podružnica ZZD sestanek gradbenega delavstva. Sestanka so se udeležili zastopniki delavstva iz vseh tukajšnjih in okoliških gradbenih in tesarskih podjetij. Na sestanku je poročal tudi zastopnik centrale tov. Rozman iz Maribora. Sklenjeni so bili razni sklepi glede volitev obratnih zaupnikov in povišanja plač našemu gradbenemu delavstvu. Da se pa ti sklepi lahko popolnoma izvedejo, je potrebno, da se vse gradbeno delavstvo čimprej brez izjeme organizira pri naši podružnici, kajti le potom organizacije in organizirane borbe nekaj dosežemo.

Na sestanku se je tudi razpravljalo o ustanovitvi Stavbne zadruge in vse delavstvo je izrazilo željo naj se zadruga čimprej ustanovi.

Trbovlje

18. t. m. se je vršila širša seja naše ZZD, na kateri je podal, skrbno pripravljen referat, strokovni tajnik viničarjev, tovariš Košnik Jože. V svojem govoru nam je natančno orisal položaj, delo in stanovsko zavednost viničarjev. Imeli smo priliko slišati, s kako težavo si je viničar potom svoje strokovne organizacije dvigal svoj življenjski položaj, in kako težko je dopovedal svojim delodajalcem, da je on tudi človek, in da ima pravico živeti. Toda zavest viničarjev in moč njihove stro-

kovne organizacije, ki se je trudila za izboljšanje njih položaja in ki je dosegla največji napredek takrat ko je prestopila v ZZD, ter izvojevala novo viničarsko uredbo, s katero se za viničarje določa minimalna mezda.

Mi se tov. Košnik-u najiskreneje zahvaljujemo, za njegovo izvajanje, odbor pa prosimo, da nam oskrbi še take predavateljce, da bomo v spoznanju borb delavcev drugih strok, znali poudarjati naše lastne težnje in si izvojevati lepšo bodočnost.

Zg. Šiška

Upravičene zahteve, katere smo stavili zaposleni delavci v podjetju Peterca, dolgo časa niso našle pravega razumevanja od strani podjetja. Vedno so se našli kakšni izgovori, kot n. pr., da ni naročil, da dela podjetje z majhnim številom delavcev itd., tako da je bila vsaka rešitev teh naših bistvenih zahtev popolnoma nemogoča in se je zavlačevala iz dneva v dan. Z vstopom celokupnega zaposlenega delavstva v ZZD pa se je cela zadeva izboljšala za nas.

Na podlagi mnogokratnih intervencij od strani našega zastopnika centrale, se je priborilo vsaj malenkostno povišanje mezde, kar pa še od daleč ne odgovarja porastu cen življenjskih potrebščin. Zavedamo se, da bi brez organizacije ne dosegli nič. Hvaležni smo centrali, da nam je priborila vsaj to malenkost izboljšanja. Prepričani smo, da bo podjetnik uvidel, da nima nobenega argumenta, na katerega bi se upiral in zavlačeval podpis kolektivne pogodbe. V teh časih je popolnoma neumestno presojeti podpis kolektivne pogodbe, ali s političnega vidika, ali pa z vidika prestiža podjetja, ker ne gre pri podpisu za diktat ene ali druge strani, temveč pogodba naj bo izraz dobrih odnosov med podjetjem in delavstvom.

Nameravanega sestanka naša podružnica ne bo imela v nedeljo vsled uredbe, s katero so vsi sestanki do nadaljnjega prepovedani. Jasno je, da bo podružnica poslovala nemoteno dalje. O vseh važnih zadevah in v kolikor bo to potrebno, bomo člani obveščali do nadaljnjega potom okoliščin.

Uradne ure: Ponovno opozarjamo člane, da se naj v vseh zadevah (intervencije, pojasnila, ev. plačevanje članarine, obveščila o odhodu na orožne vaje, povratek iz orožnih vaj itd.) obračajo na podružnico, edino le med uradnimi urami t. j. ob četrtkih od 7. ure do 9. ure zvečer o. če je ta dan praznik dan preje v organizacijskem prostoru. Izvzeti so le nujni slučajji ko član mora zadevo javiti kateremu koli odborniku ob katerem koli času.

Velenje

V dneh 24. in 25. januarja t. l. se je vršilo pogajanje za zvišanje plač rudarjem v državnih rudnikih pri Generalni direkciji v Sarajevu ter se določilo 30% na draginjsko doklado. Postavke so se zvišale od 120% na 150% na plače in 20% na starostno premijo.

Sklenilo se je obenem, da se pristopi še k reviziji celokupne kolektivne pogodbe v mesecu aprilu 1940. Potekel je april, za njim tudi maj, a ni še nobene rešitve glede zvišanja plač. Od meseca februarja pa do danes so se cene življenjskim potrebam zvišale za 30%, manufaktura in obutev pa za 50%. Trboveljska premogopna družba je pred kratkim zvišala ponovno plače rudarjem, a v državnih podjetjih, pa lahko čakamo, kakor, da bi ne občutili nobene draginje. Pregled draginje kaže, da danes porabi en rudar s 3 člansko družino na mesec za življenjske potrebe 1661 din, 5 čl. družina 1922 din, 8 članska družina pa porabi 2607 din mesečno. Nobeden rudar v normalnih delovnih dnevih v Velenju ne doseže niti najnižje prve številke 1661 din, če se računa okrog 25 dni v mesecu, posebno sedaj ne, ko se čisto praznuje.

So delavci veliki reveži, ki imajo večje družine in ni čuda, da vsled pomanjkanja postanejo družine slabokrvne ter manj odporne kakim boleznim, delavec pa postaja vedno slabši za delo. Podjetje pa ne vpraša nič, če je delavec vsled pomanjkanja slab. V Velenju je že itak vse izčrpano, delavci izmučeni do mozga, a se vseeno še vedno zahteva velika produkcija, čeprav ni naročil pa se vedno le mudi, to je stara bolezen, delaj in garaj kar moreš, če ne pa ne boš nič zaslužil.

Pri današnji draginji bi moral delavec s tričlansko družino zaslužiti 2.000 din, družinski oče z večjim številom n. pr. s 5 člansko družino 2.500, da bi lahko živel, kot se poštenim delavcem spodobi. Velenjski rudarji so po večini že stari, čez par let bodo 2 tretjini rudarjev za upokojiti, a kje vzeti denar, ker sedanja sana-

cija Bratovske skladnice ne zadošča in je komaj za kritje dosedanje pokojnine.

Tudi pokojnina je v tej draginji mnogo premajhna in se ne da živeti. § 164 pravil Bratovske skladnice določa, da se morajo pokojnine povišati, če se povprečni delavski zaslužki za več kakor 15% kategorijskih zaslužkov zmanjšajo ali povečajo, se tudi sorazmerno znižajo in zvišajo itd., če to razpoložljiva sredstva dovoljujejo. Dne 8. t. m. je bila anketa v Ljubljani radi staroupokojenec, a na žalost ni prinesla za enkrat zaželjenih rezultatov v povišanju pokojnine. Treba bo še misliti in iskati ter tudi urediti, da se zniža delovna doba rudarjev od 35 na 30 let službe. O vsem tem bo še treba iskati novih virov, ker na ta način pride seveda mnogo več rudarjev do cele pokojnine in bo treba tudi več finančnega kritja, dohodkov in neizčrpnih virov, a odlagati se ne sme več. Delavec naj vsaj to dobi nazaj, kar se mu je pred več leti dalo, namreč 30 letna doba, nato pa ponovno vzelo, ker ni bilo preskrbljeno za stalne dohodke in neizčrpane vire, ki bi ohranili rudarju primerno blagostanje za njegovo trudapolno delo na stara leta.

Za navijalce cen - internacija in prisilno delo

Na podlagi čl. 1 uredbe o izpremembah obstoječih predpisov in o izdajanju novih je ministrski svet na predlog ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje ter notranjega ministra predpisal sledečo uredbo o pošiljanju brezvestnih špekulantov na prisilno bivanje in prisilno delo:

Čl. 1. Splošne upravne prvostopne oblasti lahko pošljejo na prisilno bivanje v drug kraj proizvajalce, posrednike in prodajalce: 1. Take, ki dvigajo cene živlom in ostalemu blagu čez mero, katero dovoljujejo odredbe uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije ter uredbe o nadzorstvu nad cenami. — 2. Take, ki kopicijo živila in drugo blago z namenom, da bi živila ali blago umaknili iz prometa in s tem dvignili njihovo ceno. Prisilno bivanje ne more trajati dalje kakor 6 mesecev, v ponovnem primeru pa ne več kot eno leto.

Čl. 2. Splošne upravne prvostopne oblasti morejo osebe, ki so bile že enkrat pravomočno obsojene zaradi kakšnega krivičnega dejanja, ki je navedeno v točki 1. in 2. čl. 1. te uredbe, v ponovnem primeru poslati poleg prisilnega bivanja tudi na prisilno delo. Te osebe bodo opravljale prisilno delo pri javnih delih, kamor jih bo poslala oblast, ki je odlok o tem tudi izdala.

Čl. 3. Pošiljanje na prisilno bivanje, oziroma na prisilno delo se odreja z odlokom oblasti, ki izdajo ukrep na podlagi izvedene preiskave. Prvostopna upravna oblast krajev, kamor bodo te osebe poslane, bo

Viničarji

Pri framskem občinskem uradu se je dne, 15. maja vršila razprava viničarske komisije, katere rezultat smo viničarji z zanimanjem pričakovali, zlasti, ker smo imeli veliko priložnosti spoznati stališče vinogradnika napram viničarjevim zakonitim pravicam.

Tov. Perger Jožes je tožil svojega delodajalca g. Högenwarth Alfonza, ker mu ta ni nudil pogojenih krav za mleko, po viničarskem redu pa ne dal dovolj njive, mezde itd. Po daljši razpravi se je dosegel za viničarja zelo ugoden sporazum. Dobi dve dobri kravi, 8 kubičnih metrov drv za kurjavo, ki pa ne smejo biti borova ali smrekova, še 17 arov njive, en polovnjak tropin za žganje, pijače na delovno moč 1 l. dnevno, pri težjem delu pa celo 2 litra. Vinogradnik plača vso košnjo in sušenje trave, steljo spravi na lastne stroške istotako in še razne ugodnosti. Za nazaj pa mu doplača prenikozno plačane mezde za 105 dni in vso odškodnino, ko ni imel mleka. Pri razpravi se je sestavila ustreznna pismena pogodba. Viničar je dosegel boljše mezdo in sicer brez ozira na škodo, ali žensko delovno moč pri lažjem delu 8 din. dnevno, pri težjem delu pa 10 din. Viničarka pa sme že ob 11. uri domov kuhat kosilo. S tem je bil najugodnejše likvidiran vsej Framski javnosti znani spor na tak način, da si drugi vinogradniki morejo to postaviti kar za vzgled. Viničarja je zastopal tov. Rozman Peter tajnik ZZD

določila stanovanje, ki bo pod nadzorstvom oblasti. Sklep o pošiljanju se mora takoj dostaviti okrajnemu sodišču, ki je pristojno za kazenski postopek proti osebi, ki je poslana na prisilno bivanje. Ta odlok se smatra kot kazenska prijava.

Čl. 4. Proti odločbi prvostopne oblasti po čl. 1. in 2. te uredbe je dovoljena pritožba na drugostopno upravno oblast v roku 8 dni od dne sporočila. Pritožbe se izročijo oblasti, ki je izdala ukrep, pismeno ali pa z izjavo na zapisnik. Ta oblast bo vlogo takoj, ne da bi čakala na potek roka, poslala drugostopni oblasti. Postopek je nujen. Notranje ministrstvo more uničiti odlok o pošiljanju na prisilno bivanje oziroma na prisilno delo.

Čl. 5. Okrajno sodišče, ki je pristojno za kazenski postopek proti osebi, poslani na prisilno bivanje, bo izreklo najkasneje v roku 14 dni od predložene prijave razsodbo o kazenskem dejanju, zaradi katerega je bila ukazana pošiljanje na prisilno bivanje, oziroma na prisilno delo. V slučaju, da bi bila izrečena oprostilna razsodba glede vseh dejanj, zaradi katerih je bila ukazana pošiljanje na prisilno delo, je sodišče dolžno takoj dostaviti uverjen prepis razsodbe upravni oblasti, ki je ta ukrep izdala. Upravna oblast bo v tem primeru takoj preklicala svoj sklep o pošiljanju na prisilno bivanje oziroma o pošiljanju na prisilno delo.

Čl. 6. Ta uredba dobi svojo obvezno moč z dnem, ko je objavljena v Službenih novinah.

Ustanovitev državnega odbora za obrambno gospodarstvo

Ministrski svet je predpisal uredbo o državnem odboru za obrambno gospodarstvo:

Čl. 1. Pri predsedstvu vlade se ustanavlja državni odbor za obrambno gospodarstvo. Naloga tega odbora je, da izdaja sklepe in da predpisuje enaka navodila, na osnovi katerih so pristojna ministrstva in banska oblast banovine Hrvatske dolžna izdati potrebne ukrepe pri proizvodnji, v prometu, pri potrošnji, izvozu, uvozu, pri cenah, razdelitvi dobrin itd., da bi se zadostile civilne in vojaške potrebe državne obrambe. Sklepi odbora so izvršni, kadar jih sprejmeta predsednik in podpredsednik vlade.

Čl. 2. Odbor obstoji iz stalnih članov, ki jih imenujeta sporazumno predsednik in podpredsednik vlade iz vrst strokovnjakov za posamezna gospodarska vprašanja.

Čl. 3. Sejam državnega odbora za obrambno gospodarstvo predseduje predsednik, ozir. podpredsednik vlade oziroma njun namestnik, katerega določita iz vrst članov vlade.

Čl. 4. Odbor bo zasedal po potrebi v popolni sestavi, ali pa razdeljen na sekcije. Odbor bo po potrebi imel poleg rednih sej tudi konference s predstavniki gospodarskih resorov, gospodarskih ustanov in organizacij glede vprašanj obrambnega gospodarstva.

Čl. 5. Odbor bo imel svoje stalno tajništvo v predsedstvu ministrskega sveta.

Na čelu tajništva je generalni tajnik, katerega imenuje, kakor tudi ostalo potrebno osebje, predsednik vlade na predlog odbora.

Čl. 6. Osebnih in materialnih izdatki odbora se bodo pokrili z izredno dotacijo.

Čl. 7. Uredba stoji v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«.

Spomladanski ljubljanski velesejem

Letošnji pomladni ljubljanski velesejem bo prirejen kot 47. velesejska razstavna prireditve. Trajal bo od 1. do 10. junija. Obeta se nam več bogatih gospodarskih in drugih posebnih razstav.

Na razstavi o zaščiti pred napadi iz zraka bodo sodelovali Zaščitni urad mestnega poglavarstva z vsemi svojimi oddelki in odseki, kraljevska banska uprava banovine, ministrstvo vojske in mornarice s komando zrakoplovstva, Drž. vojno-higienski zavod in Vojno-tehnični zavod Obličjevo, Higienski zavod v Ljubljani, tvrdka Chema a. d. Beograd (ugotavljanje in uničevanje vojnih strupov, prezračevalne naprave), Boston a. d. Beograd (zaščitne obleke ter drugi zaščitni predmeti iz gume), Bata a. d. Borovo (maske in drugi zaščitni material iz gume) ter še mnogo drugega. Ta razstava bo na ljubljanskem velesejmu od 1. do 10. junija.

Vojno-kazenska določila za varstvo države

Vojna, ki jo vodi sodobna država za svojo svobodo in obstanek, zahteva najhujši odpor in največje silo, ki jo narod sploh more dati iz sebe. Da se zagotovi zmaga nad sovražnikom, je treba vse ukreniti, da se ta najvišji napor doseže. Poleg drugih ukrepov, ki jih ukrepa država v ta namen, so omembe vredna zlasti posebna vojno-kazenska določila. V teh določilih sodobna država izraža svojo voljo, da ne dopušča nič takega, kar bi se tikalo njenih interesov, niti ne dopušča, da bi ob času vojne posamezniki nastopili zoper druge ter tako oslabilo državo na znotraj. Ko se država bojuje, se obrača do svojih državljanov z besedami: »Kdor ni z menoj, je zoper mene!« Ob času vojske so interesi države nad vsemi drugimi. Država pa stori vse, da bi bil njen boj čim bolj učinkovit in njega zmaga čim bolj zanesljiva.

Čeprav so vojno kazenska določila na videz ostra, vendar je treba vedeti, da izhajajo iz ljubezni do naroda. Ostrina ni nikomur krivična, ker je v korist celote, v korist vseh državljanov. Vsa obrambena določila, ki jih država uporablja zoper notranjega sovražnika, so zlasti vidna v najnovejšem nemškem kazenskem zakoniku. Z njim hoče država onemogočiti malomarnost in brezbriznost med ljudstvom in v državi ter vse, kar bi utegnulo povzročiti razdor ter ogroziti enotnost države. Država ne sme dovoliti, da bi kali razdora zašle med ljudstvo takrat, ko se država vojskuje.

Zato tudi država, kadar je v vojski, ne pozna nobene politične opozicije. Treba pa je priznati, da je ravno med vojno zlo pripravno tlo za izvrševanje raznih prestopkov in zločinov najrazličnejših vrst. S svojimi vojnimi ukrepi država preprečuje človeške slabosti, uničuje pa vse antisocialne ljudi. Tako mora država preprečevati, da bi v ljudstvu nastalo zlo ter ga razkrajalo.

Med drugim je prepovedano tudi poslušanje tujih radijskih postaj. Ta ukrep je na prvi pogled sicer nevažen, je pa jasan, če vemo, da imamo še četrto fronto, to so eterski valovi, ki prinašajo glasove tudi od sovražnika po radiju. Država ne sme dovoliti, da bi njeno frontno ozadje prejelo poročila iz inozemstva ali celo od sovražnika, kakor tudi ne more dovoliti, da bi vojniki na fronti dobivali povelja od sovražne komande. V tem smislu so nekatere države že vse storile, da se ohrani enodušnost naroda. Zaradi tega je oglaščen za brezčastnega vsakdo, ki kljub vsemu temu posluša tuje radijske postaje.

Antisocialni ljudje pa v času vojne porabljajo tri ugodnosti za izvrševanje svojih nečastnih dejanj; nočno zamračitev ulic, odsotnost ljudi iz svojih stanovanj ter omejitve trgovine z živim in drugimi potrebščinami.

Država stoji na stališču, da je smrt edina kazen, ki jo zasluži vsakdo, kateri bi se pregrešil v katerem koli gornjem smislu. Kdor med vojno zaradi osebnega interesa in osebnih bogatitve izkorišča izredne razmere, mora izgubiti glavo, ker je škodljiv družbi in državi. Treba pa je pri tem pomisliti, da so največji zločinci med vojno tisti, ki so to bili že pred vojno, kar dokazujejo skušnje. Na tem stali-

šču na primer stoji nemški zakonik, ki med vojno razlikuje tri vrste zločincev; narodne škodljivce, ljudi ki pri zločinih porabljajo silo in pa saboterje.

Narodni škodljivci so tisti ljudje, ki v zasedenih krajih ropajo ter izrabljajo izredne ukrepe, ki so bili tam uvedeni v ta namen. Prav tako so narodni škodljivci tisti, ki podtikajo požare ter tudi drugače slabe narodno brambo. Zločinec, ki pri izvrševanju svojega zločina porablja silo je vsakdo, ki bodisi na cesti ali kje drugje rabi orožje da ropa. Saboter je tisti, ki uničuje sirovine ali živež ali pa to prikriva ter tako onemogoča, da bi bilo ljudstvo deležno prehrane in potrebščin. Tak človek podpira sovražnika, ki ima tudi tak namen, državo gospodarsko oslabilo, da bi ne mogla nadaljevati vojne.

Pri presojanju teh in takih zločinov morajo sodniki zlasti upoštevati težko stanje žrtev, ki ga zločinec izkorišča v svoj dobiček. Tako bo po nemškem zakoniku kaznovan tudi tak, ki bi se predstavil družini kaškega vojaka, češ da je njihov svojec hudo ranjen ter prosil, naj mu po njem pošljejo denar. Prav tako mora biti ostro kaznovan tisti, ki sprejme od vojaka na fronti denar s prošnjo, naj ga izroči njegovi družini, ta ga pa zapije. Take zadeve se v sedanji vojni v vseh državah strogo kaznujejo, ker so skušnje zadnje svetovne vojne pokazale, kako so v tem oziru nekateri grdo grešili na škodo drugih.

Pij XII. v sedanji žalostni uri

Sv. oče papež Pij XII. je v zadnjem času zopet imel več nagovorov, v katerih se dotaknil sedanjega težkega položaja na svetu. Tako n. pr. je sprejel redovnice Svetega srca, ki so se mu prišle zahvaliti, da je proglasil njihovo članico Filipino Duchesnes za blaženo. Papež je proslavljal njeno delovanje v ameriških misijonih in je potem dejal: »Sedanjemu svetu preti poguba, ker toliko ljudi nima srca. Ta očitek, ki ga je sv. Pavel naslovil na stare pogane, velja danes tudi za nove pogane, ki obožujejo zlato, moč in uživanje. Srce pomeni pogum in moč, toda pogum v službi pravice. Srce pomeni tudi ljubezen do malih, usmiljenje s trpljenjem bližnjega in odpuščanje, ki je večje od žalitve. Srce se upira hudobiji in odbrava vsako plemenito hotenje. Vi, ki imate srce, ga na stečaj odprite za božjo stvar in za vse, ki danes toliko trpijo. Če ne morete vedno delati, pa lahko veliko molite. Zadnji dan maja, posvečenega Mariji — je nadaljeval papež — bo padel skupaj s praznikom presvete Srca Jezusovega. To sta dve čisti in najmočnejši srca, obenem pa tudi najbolj ljubeči. Teh dveh virov se držite, je dejal papež, da boste črpali moč, ki vam je potrebna v apostolatu besede, zgleđa in molitve. Spomnite se, da je bilo geslo blažene Filipine: Pogum in zaupanje!«

Obenem je papež istega dne sprejel družbo gospa, ki se prizadeva za duhovno pomoč vojakov. Tudi tem gospem je dejal papež, da naj vliivajo vsem, s katerimi pridejo pri svojem plemenitem delovanju

Stroga določila za poročanje našega tiska o sedanji vojni

Ministrski svet je predpisal posebno uredbo za zavarovanje naše nevtralnosti v tisku:

Odslej je prepovedano v časopisu in v drugih tiskanih spisih:

1. poudarjati stališče v korist katere vojskujočih se strank;
2. povzročati nezadovoljstvo ali mržnjo proti kateri izmed vojskujočih se strank;
3. hujskati k dejanjem, sovražnim za katero od vojskujočih se strank;
4. žaliti ali pa omalovaževati vojsko katere koli tuje države;
5. objavljati izmišljena ali neresnična poročila, ki bi mogla skaliti odnose med katero zunanjo in našo državo.

Prepovedane so take izjave, sporočila ali druga dejanja tudi v obliki predavanj, govorov, slik, risb, karikatur, fotografij ter filmskih in zvočnih posnetkov, ki so namenjeni za javnost.

Kdor se pregreši proti tem predpisom te uredbe, bo kaznovan z zaporom do dveh let ali denarno do 100.000 din.

Kdor bi širil ali prodajal take časopise ali tiskane spise, bo kaznovan z zaporom do 6 mesecev ali denarno do 10.000 din.

Čim bo izdan ukaz o prepovedi ali pa kako drugače izvedel za tako kazensko dejanje, bo državni tožilec podal v 24 urah predlog preiskovalnemu sodniku za izved-

bo potrebne preiskave. Preiskovalni sodnik je dolžan v osmih dneh izvesti preiskavo po predpisih zakona o sodnem kazenskem postopku ter mora spise o izvedeni preiskavi takoj poslati državnemu tožilcu. Državni tožilec bo v 24 urah po prejemu spisa sestavil obtožnico proti odgovornim osebam. *Proti predloženi obtožnici obtoženci nimajo pravice ugovarjati.* Sodišče bo po predloženi obtožnici odredilo razpravo na kratek rok, ki pa ne more biti daljši kot 15 dni. Razpravo vodi sodnik poedinec okrožnega sodišča.

Uredba o pomožni vojski

Izšla je uredba o »pomožni vojski«, ki bo opravljala razna javna dela in druga dela, ki jih bodo merodajne krajevne oblasti odredile v korist obrambe domovine.

Obvezniki »pomožne vojske« so vsi državljani Jugoslavije moškega spola med 16. in 70. letom starosti, razen onih, ki so starejši kot 70 let in so še zmožni za delo, bodo sprejeti kot prostovoljci. »Pomožna vojska« bo mobilizirana v primeru splošne mobilizacije ter bo dobila nalogo, da skrbi za oskrbo in delovanje oborožene sile kakor tudi za obstanek naroda in države v času vojne.

»Pomožna vojska« ima tri oddelke: V prvi oddelku spadajo strokovno upravno osebe in delavci v industriji, obrti, gozdarstvu, rudarstvu, gradbeni stroki in zdravilstvu.

V drugi oddelku spadajo kmetje in živinorejci, ki od tega dela žive, nadalje drugi strokovnjaki iz teh področij.

V tretji oddelku za pridejo vsi drugi obvezniki.

Ministrstvo za vojsko ima pravico s sporazumom banskih uprav organizirati za posamezne oddelke »pomožne vojske« razne tečaje in vžbe za tiste, ki v svojem oddelku niso zadosti poučeni. Tečajji bodo v kraju samem, tako da delo ne bo zao-stajalo.

V primeru mobilizacije se »pomožna vojska« sme uporabljati za dela, ki so neposredno pomembna za obrambo države. Lahko se vpkličejo tudi že v stanju pripravljenosti.

Uredba izrecno poudarja, da so obvezniki »pomožne vojske« tudi razni tujci, ki stalno prebivajo v državi, kakor vsi izobraženci, aktivni in upokojeni državni in samoupravni uradniki ter dijaki vseh šol.

šenega poguma in preziranja vseh pred-sodkov in strasti. Nato je papež prosil Najvišjega, naj bi se usmilil krščanskega ljudstva, ki je željno sloge, bratstva in sporazuma, kakor ga je Bog zaukazal. Naj bi Bog triumfal v družinah po vsej domovini, med vsemi stanov in naj bi vrnil mir med narodi, v katerih je sovraštvo zmagalo nad ljubeznijo, maščevanježeljnost nad spravljivostjo, sebičnost nad ob-čim blagom. Naj bi ljudje ne sledili dalje pohleptom in strastem, ampak Jezusu Kristusu, čigar zapovedi edino morejo rešiti človeštvo.«

Rov se je zasul

Roman.

(17) (Nadaljevanje.)

»Če odpro, bo prišel zrak in kaj bo potem?«

Videl je, kako je inženirjev pogled ves zbeگان; bil je tu sam, na pragu obupa, žalosten do smrti, gledal je svoje ljudi, gledal svoje predstojnike...

»Pomislite, kaj če treskavec eksplodira, kaj bo potem! Stotine ljudi, ki delajo v rudniku, bo na cesti... Rudnik je lahko uničen za vedno, ker bo vse zgorelo.«

Ves iz sebe inženir ni več poslušal.

»Ne, to ni mogoče! Mi smo že prav blizu cilja!« To, kar nas tlači kot mora, bo končano! Vaš strah tudi; na dnu ni ognja... Če bi hotel ustaviti svoje delavce, me na mestu pobijejo s svojimi krampji!

In stotine rudarjev, ki so v nevarnosti! Ruševine, eksplozija, beda ljudi, ki žive od tega kar izkopljejo iz zemlje... Vse, vse bi bilo uničeno...

Ne, ne, mi tega ne sprejmemo nase. Razmislili še bomo, toda hoteli smo vas opozoriti. Pazite, bodite previdni, pri najmanjši nevarnosti, zadelaite vse, ustavite vse, ne poslušajte ne ljudi, ne družine... Pazite na najmanjši pojav ognja!«

Inženir je stekel k delavcem in jih zaustavil za hip. Rudniški vodja ga je spremljal. Nikjer ni bilo sledu o dimu, kot so ga odkrili pri neki drugi priliki, ko so vse zmetali v jašek, da bi zadušili ogenj in potem so morali še vse zazidati.

Tudi v rovu odkoder so rešili Tišlerja in Poljanca ni bilo sledu o plinu. Vrnila sta se.

»Nobene nevarnosti ni opaziti. Samo previdni moramo biti pri zračanju. Radi tega lahko nadaljujemo!«

»Naprej, toda na vašo odgovornost! Ne veste, kaj delate!«

Ah hujše kot udarec s krampom so bile te besede predpostavljanih, saj sta oba čustvovala z zasutimi; to

je lahko vsak bral v njunih zbeگانih očeh, v planju njunih prs pod obleko.

Kakor da bi ona sama ne mogla vzdržati teh besed, sta dodala.

»Pojdite, poskusite, toda previdno!«

»Hočem rešiti te ljudi«, je rekel inženir. »Če jih ne rešim, ali če sem povzročitelj večje nesreče, me v rovu ubijte s svojimi krampji! Ali pa me zaprite!«

Reševalci, nemirni, ker niso mogli hitro pritisniti z roko v rov so ubogali inženirja na migljaja.

Kmalu so veseli zaklicali.

»Zrak gre že lahko v rov!«

To je bil vesel vzklík, ki so ga mogoče slišali tudi tam spodaj. Mogoče! Kdo ve? Mogoče je to dalo žrtvam novega poguma, novega upanja v njihove ranjene prsi.

Treba je bilo sedaj le nadaljevati z odkopavanjem proti žalostnemu prostoru, da iz njega rešijo ljudi, žive ali mrtve. Nihče si ni upal priznati možnosti, da so že vsi zadušeni.

»Ali je pomožna postaja odgovorila?« je vprašal inženir.

Poslali so nekega, da bi se podvizal, da čimprej pridejo na pomoč nesrečnežem, brž, ko bi bili ti iz svojega brezna.

Odgovora ni bilo!

»Telefonirajte še enkrat! Kaj je to? Če bi bilo treba iti tja, bi se prepozno vrnili. Zakopanci pač ne morejo čakati, saj jih gotovo že zelo duši, sapnik jim je že, gotovo ves sežgan od plina!«

Dvakrat so poskušali dobiti zvezo s pomožno postajo. Inženir sam je dolgo zvonil in zaskrbljeno čakal odziva. Zaman. Klical je še enkrat.

Eden mora ostati pri aparatu«, je naročil. Tišler... »ti boš ostal tu in boš zvonil dokler ne boš dobil odgovora. Brž, ko boš imel pa zvezo me pokliči, če pa bodo vsi tvoji klici zaman, čakaj pet minut, potem pa teči na pošto, če ne bo nič, me takoj obvesti. Potem bo treba iti osebno na pomožno postajo. Ah!«

Mladi rudar se je zamislil. Za hip je molčal, potem

pa je stopil za inženirjem, ki je odhajal k delavcem.

»Gospod Trdina nečesa sem se domislil. Ker ne odgovore, ali ne bi bilo bolje, kar iti na pomožno postajo? Z motorjem bom hitro tam. Teh dvajset kilometrov!«

»Ti si že sam čisto izčrpan. Hotel si pomagati pri reševanju, ko so te potegnili napol mrtvega iz rova.«

»Nič ne de gospod Trdina. Kakor sami pravite sem nesposoben za delo tukaj, medtem ko bom zunaj na zraku na motorju si že opomorem. Mi dovolite da odidem?«

Ne boš se za časa vrnil!«

»Bom tu ko bodo Jože in drugi prišli iz rova, sigurno, prav sigurno, gospod Trdina... Koga postavite k telefonu radi večje sigurnosti, jaz pa se bom peljal tja. Lahko?«

Inženir ni poznal več svojih ljudi. Ni poznal več tega mladega Tišlerja, še pred časom upornika, ki danes ves trepet. Ni hotel zabranjevati spremembe tega človeka.

»Pojdi,« je rekel, »toda vrni se čimprej. V eni uri jih bomo že izkopali.«

»Pojdi,« je rekel, »vsi ste junaki!«

Na dnu zemlje v rudniškem rovu so začutili zrak od zgoraj. Možje so bili kakor v snu, zbudili so se in bilo jim je, kakor da so prespali grozno noč na dnu ječe...

Ko je svež zrak začel dvigati črn prah, se jim je zdelo, da se je zbudil tudi rov in se začel grozno premikati. Toda takoj, ko so njihova pluća zaslučila svež zrak in so mogla dihati brez bolečin, ko so začutili, da jih ogenj ne žge več, so razumeli, da je bilo nekaj narejeno zanje.

»Svež zrak,« je dahnil Tišler brez moči, da bi govoril še naprej, zdelo se mu je, da sanja,

Vsi so začeli globlje dihati, a bili so preslabi, da bi se dvignili in srkali zrak prav pri vohodu, kakor se človek zunaj nagne nad studenec, da se ohladi. Nekaj lahkega je šlo preko njihovih bolečin kakor angeljska roka. (Dalje prihodnjic.)